

Lossepladser og opfyldning i København

**Historisk redegørelse for Københavns opfyldninger
og lossepladser fra omkring århundredeskiftet til 1995.**

John M. Eriksen

**Miljøkontrollen
Københavns kommune
1996**

17. Kongens Enghave (Kort 10)

Kongens Enghave består for en stor dels vedkommende af opfyldninger. Den oprindelige kystlinie lå syd for Bådehavnsgade, Fragtvej og Wagnersvej.

Der er blevet opfyldt med dagrenovation i de tidligere engområder fra omkring 1910'erne, samtidig med at Valby Fæled i 1913 blev taget i brug som losseplads.

De største opfyldninger blev skabt fra omkring 1950 og op til i dag. Opfyldningerne består dels af jordfyld og brokker og dels af lossepladsfyld, idet området ud i stranden fra omkring 1950 blev benyttet som losseplads. Fyldlaget har en tykkelse af ca. 4-5 m og indeholder typisk bygningsaffald, jordfyld samt olie- og kemikalieforurenet jord. Lossepladsfyldet strækker sig fra kysten gennem kolonihaveområderne og op til området mellem Gåsebækrenden, Spontinisvej og Damagervej.

Der er foretaget en række boringer i fyldlaget i 1992. Disse påviste ler, sand, grus, muld, slagger, plastic, glas og andet lossepladsfyld.⁵¹⁾

17.1 Historie

Kongens Enghave var oprindelig en halvø ud i Kalveboderne. Området var udlagt til høbjergning for kongens hofholdning - heraf navnet.

Tilsvarende var engene omkring nuværende Tivoli *Dronningens Enghave*.

I 1795 blev området afgivet til Valbys bønder, og i 1887 overtog staten jorden, som derpå udlagdes til fæled.

Med Frederiksholms Tegl- og Kalkværks etablering i 1870 kom den første industri til bydelen. Ved indlemmelsen i Københavns kommune i 1901 lå der gartnerier og lysthuse i området.

Vejene (med komponistnavne) blev projekteret omkring 1910 efter at der havde været afholdt en international byplankonkurrence i 1908.

Først efter 1. verdenskrig opstod der egentlig bymæssig bebyggelse i området.

Efter teglværkets nedlæggelse i 1918 opførtes Teglværkshavnen og der flyttede yderligere industri til området i form af bl.a jernindustri, skibsværft, byggevarerindustri og kabelfabrik. Industrien er primært placeret i det østlige område, mens det vestlige opfyldte område domineres af haveforeninger.

17.1.1 Kirkesøen (*Kort 10, nr. 155*)

Søen er et tidligere kalkbrud, der oprindelig var omtrent dobbelt så stor som i dag. Kalkbruddet blev forvandlet til en sø i 1914, idet man ved kalkgravningen ramte en vandåre. Den blev på en enkelt nat fyldt med vand.

Søens nordlige del opfyldtes i forbindelse med anlæggelsen af gaderne og bebyggelsen i årene efter 1914. Fyldlaget har en tykkelse af omkring 16 m.⁵²⁾

17.1.2 Mozarts haveby (*Kort 10, nr. 153-154*)

Dette område med matr. nr. 239 og 240 blev opfyldt 1936. I 1939 opfyldtes området syd for, matr. nr. 241. Ifølge kilderne er det formentlig sket med jord og byggefyld.⁵³⁾

17.1.3 Enghavebyen, Karens Minde og Tippen (*Kort 10, nr. 139-149*)

Området er opfyldt fra 1950 og frem. I de første år - 1950-57 - er opfyldningen foretaget af Københavns Sporveje. Det fremgår ikke hvad fyldet indeholder, men mundtlige kilder oplyser, at sporvejene bl.a. foretog afbrænding af udrangerede vogne i området.

Herefter og frem til 1970, er der formentlig sket opfyldning med overskudsjord, byggeaffald m.m. Ifølge ældre kort har Karens Minde oprindelig haft betegnelsen "fyldplads" og har kun været godkendt til at modtage rent jordfyld.⁵⁴⁾

Der er foretaget forureningsundersøgelse af området i 1987-88. Fyldet består ifølge undersøgelsen af jordfyld og bygningsaffald samt olie- og kemikalieforurenet jord. Fyldlagets tykkelse er ca. 4-5 m ovenpå en tidligere havbund (kote ca. +2, stigende mod nord).

På den sydligste spids blev der 14/12 1984 givet tilladelse til deponering af forbrændingsslagge fra kraftværker. Der var tale om et midlertidigt depot omfattende ca. 3.000 m² i en højde af 4-5 m. Der var ikke fastsat krav om etablering af bundmembran. Slaggerne blev fjernet i 1994-95.

I forbindelse med anlæggelsen af godsforbindelsesbanen blev der i 1992 lavet en forureningsundersøgelse langs den projekterede bane. Undersøgelsen gav samtidig et tværsnit gennem hele Kongens Enghave, og boreresultater bekræfter lossepladsopfyldningernes lokaliseringer.⁵⁵⁾

17.1.4 H/F Musikbyen (Kort 10, nr. 151)

Den tidlige opfyldning begyndte omkring samtidig med etableringen af lossepladsen på naboområdet Valby Parken i 1913. Omkring den nordlige halvdel af *H/F Musikbyen* er på et kort fra 1919 angivet med følgende betegnelse: "*Karensminde opfyldningeareal*". Der har formentlig været tale om lossepladsdeponering.⁵⁶⁾

Området blev opfyldt på et ca. 17 ha stort vandareal i 1950 øst for den daværende losseplads. Det fremgår ikke af opfyldningstilladelsen hvad fyldet består af. Opfyldningen er ophørt før 1953, det år *H/F Musikbyen* blev etableret.

Miljøkontrollen fik i juni 1989 henvendelse fra en havebruger, der mente at være stødt på farlige stoffer i jorden, gas m.m. Der kunne dog ikke påvises forurenede jord på den pågældende lokalitet.⁵⁷⁾

Kongens Enghave 1930. Til højre i billedet ses inddæmningen hvor Fiskerhavnen ligger. Fra 1950 begyndte opfyldningen ud i vådområdet, og her skabtes *H/F Musikbyen* og Tippen. Til venstre ses Valby Parken, der var losseplads fra 1913 til midt i 1960'erne. Foto Flyvevåbnets historiske Samling, 1930.

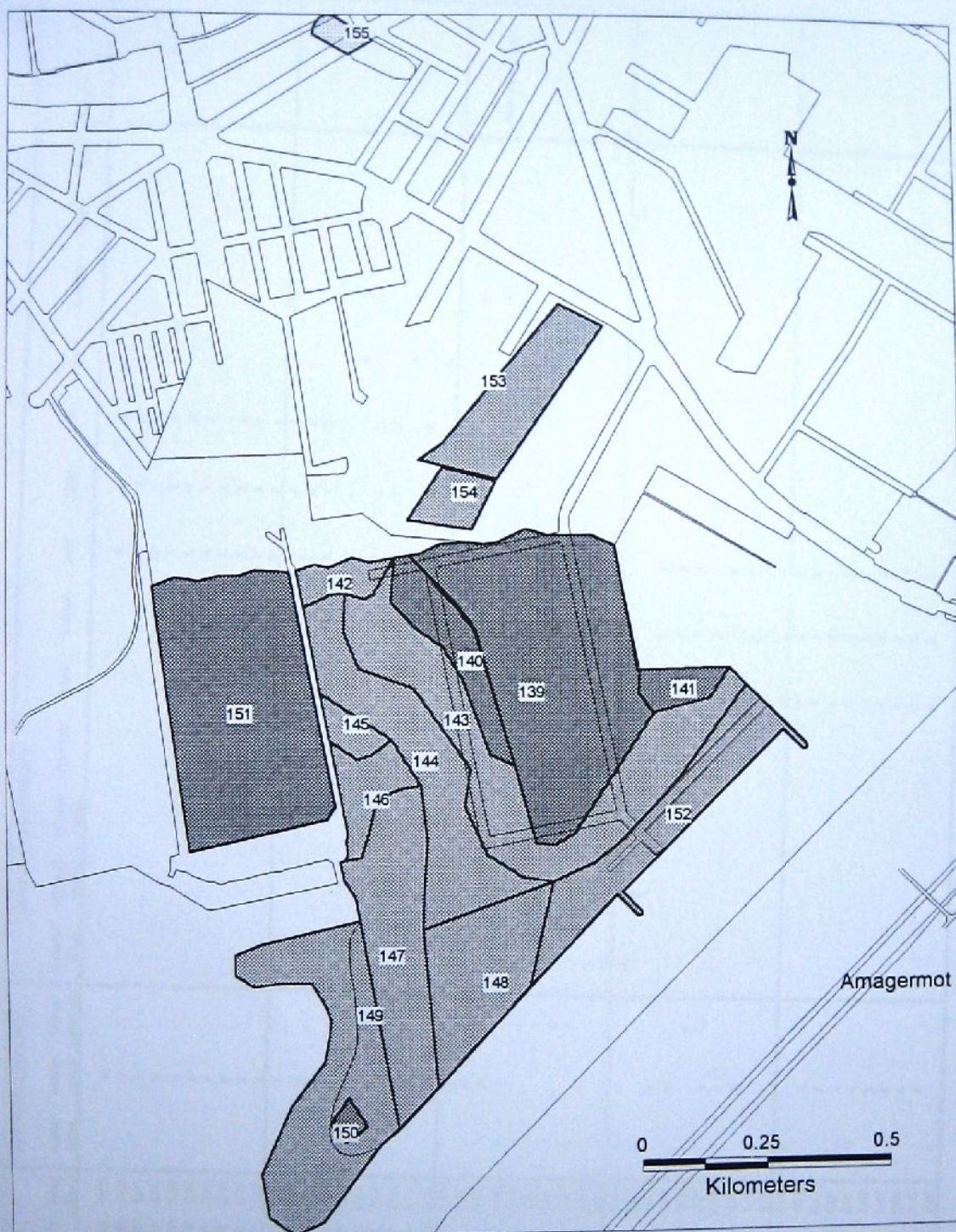
17.1.5 H/F Solskrænten (*Kort 10*)

H/F Solskrænten blev etableret i 1968 og området ligger langs Gåsebækrenden. Omkring 1900 strakte strandengen sig i en kile helt op til Hammelstrupvej. Her er opfyldt med dagrenovation formentlig omkring 1910'erne samtidig med at Valby Fælle blev taget i brug som losseplads. Dagrenovationen er dokumenteret i nogle haver lige nord for Hammelstrupvej.

Kort nr. 10: Kongens Enghave

Signaturforklaring

<i>Nr.</i>	<i>År</i>	<i>Tekst</i>
139	1950	Området syd for Fiskerhavnen opfyldes. Ca. 27 ha vandareal (ca. 270.000 m ²)
140	1962	Opfyldningen fortsætter vest på.
141	1962	Opfyldningen fortsætter øst på.
142	1957	Etapernerne for opfyldning med jordfyld og murbrokker.
143	1963	- do -
144	1964	- do -
145	1966	- do -
146	1967	- do -
147	1968	- do -
148	1969	- do -
149	1970	Opfyldningen fortsættes syd på i Kalvebodløbet.
150	1984-94	Midlertidig deponering af slagter fra kraftværker.
151	-1953	H/F <i>Musikbyen</i> , tidligere losseplads.
152	1970	Opfyldningen fortsættes ud i Kalvebodløbet.
153	1936	Opfyldning med jordfyld, murbrokker.
154	1939	Opfyldning med jordfyld, murbrokker.
155	1914	Kirkeseen, skabtes 1914 og opfyldtes delvist i årene efter.

Opfyldningsformål

- ☐ Terræudjævning
- ☒ Havneopfyldning
- ☒ Losseplads

117

				Oplydningsformål			Oplydningsmateriale														Note
Nummer	Start	Slut	Areal (m²)	Loose- pads	Hæne- cølv	Ternar- udvælg	Naturo- vælg	Dejuro- vælg	Industri- affald	Storskrald	Byfyld	Brokker	Jord	Sand	Ler	Aske	Slagger	Muld	Sten		
101	1995	1995	0,36		X								X	X	X						
102	1995	1995	0,02		X								X	X	X						
103	1995	1995	0,01		X								X	X	X						
104	1894	1895	0,57		X								X	X	X						
105	1903	1905	0,50		X								X	X	X						
106	1915	1919	0,10		X								X	X	X						
107	1917	1920	0,47		X								X	X	X						
108	1920	1933	0,10		X								X	X	X						
109	1931	1933	0,05		X								X	X	X						
110	1931	1931	0,02		X								X	X	X						
111	1941	1941	0,06		X								X	X	X						
112	1955	1955	0,11		X								X	X	X						
113	1975	1975	0,01		X						X	X	X	X	X						
114	1995	1995	0,00		X																
115	1950	1950	0,01		X											X		X			
116	1950	1950	0,02		X								X	X	X						
117	1918	1918	0,01		X								X	X	X						
118	1952	1952	0,02		X								X	X	X		X	X			
119	1950	1950	0,00		X								X	X	X						
120	1955	1955	0,02		X											X					
121	1998	1999	0,00		X						X	X									Lette forurenset jord
122	1957	1957	0,01		X											X		X			
123	1955	1955	0,00		X																
124	1900	1900	0,05	X				X					X								
125	1980	1980	0,01			X					X	X	X								
126	1985	1985	0,00			X					X	X	X								
127	1980	1980	0,00			X					X	X	X								
128	1995	1995	0,03			X					X	X									
129	1950	1950	0,18	X			X	X			X	X									
130	1970	1970	0,31	X			X														
131	1980	1970	0,55	X			X	X													
132	1980	1900	0,04	X				X													
133	1934	1934	0,03		X						X	X	X								
134	1933	1944	0,04		X						X	X	X								
135	1903	1903	0,02			X					X	X	X								
136	1950	1950	0,01			X					X	X	X								
137	1980	1980	0,00			X					X	X	X								
138	1980	1980	0,00			X					X	X	X								
139	1950	1950	0,18	X							X	X	X								
140	1952	1952	0,03	X							X	X	X								
141	1952	1952	0,01	X							X	X	X								
142	1957	1952	0,01		X						X	X	X								
143	1953	1954	0,11		X						X	X	X								
144	1954	1955	0,07		X						X	X	X								
145	1955	1957	0,01		X						X	X	X								
146	1957	1958	0,02		X						X	X	X								
147	1958	1959	0,07		X						X	X	X								
148	1959	1970	0,06		X						X	X	X								
149	1970	1970	0,10		X						X	X	X								
150	1998	1994	0,00	X							X	X	X								

Noter:

51)	Miljøkontrollens arkiv.
68	
52)	BR, 1913-14, s. 2180-81. Stadsarkivet, Kort- og tegningsamlingen, IV C.
53)	Jordkontoret, EJJ-9-3
54)	Miljøkontrollens arkiv.
55)	Miljøkontrollens arkiv.
56)	Lorenz, 1919, s. 462.
57)	Miljøkontrollens arkiv.

